

12. Ordliste

A

Abdomen: Bughulen.

Allogen transplantation med stamceller: Transplantation med stamceller fra en donor ALL: Akut lymfatisk leukæmi.

AML: Akut myeloid (myeloblastær) leukæmi, en type af akut leukæmi.

Androgener: Mandlige hormoner, der fremkalder maskulinitet.

Antibiotika: Midler mod infektioner.

Anæmi: Mangel på røde blodlegemer, dvs. blodmangel.

Angina Pectoris: Hjertekrampe, anfaldsvis smerter bag brystbenet, kan tit udstråle til venstre arm.

Aplastisk anæmi: Defekt stamcelle funktion i knoglemarven-kan ramme en enkelt cellelinie f.eks. de røde blodlegemer men kan også ramme de hvide blodlegemer og blodplader.

Apopleksi: Slagtilfælde-hjerneblødning.

Arthritis urica: Urinsur gigt, udfældning af urinsyresalte i væv, specielt i led, hvor der kan opstå inflammation, feber og stærke smerter.

Atelektase: Manglende eller ufuldstændig udfoldning af "lungeafsnit", sammenfald og lufttomhed af et lungeafsnit.

Axil: Armhule.

B

Basofile leukocytter: Særlig underafdeling af de hvide blodlegemer.

Benign: godartet Biopsi: Vævsprøve.

Blastkrise: Fase, hvor kronisk myeloid leukæmi har udviklet sig til akut leukæmi.

BCR/ABL: Et protein i hvide blodlegemer der stimulerer dem til at reproducere sig unormalt med efterfølgende overproduktion af CML celler.

C

Cardiovaskular: Hørende til hjerte og kar.

CML: Kronisk myeloid leukæmi, en form for kronisk leukæmi.

Claudicatio intermittens: Smerter i benene som følge af åreforkalkning i benenes blodkar
CLL: Kronisk lymfatisk Leukæmi
CNS: central nerve system.

Cushings syndrom: Skyldes symptomerne en længerevarende overproduktion af det naturlige binyrebarkhormon kortisol.

CT-scanning: En speciel røntgenundersøgelse, hvor der tages en serie røntgenbilleder, der bearbejdes på en computer.

CVK: Centralt venekateter hvor katetret lægges i en blodåre på halsen eller i brystkassen.

Cytostatika: Lægemidler, der medfører celledød, specielt rammes celler der vokser hurtigt.

D

DNA: Arvemasse.

E

Erythrocytter: Røde blodlegemer, som blandt andet transporterer ilt rundt i kroppen. Hvis du har få røde blodlegemer, har du lav blodprocent.

Erythrocytose: For mange røde blodlegemer.

Erytropeni: For få røde blodlegemer.

F

Follikulære lymfomer: Den næsthyppigste undertype af non-Hodgkin lymfom, hvor der er hævede lymfekirtler men ofte ikke er almensymptomer, som træthed, nattesved, vægttab og feber.

G

Graft-versus-host (GVH): På dansk kaldes det donor-versus-vært reaktion. Det er en reaktion, der kan opstå ved stamcelletransplantation. Det sker, hvis de transplanterede hvide donorceller angriber patientens celler.

Granulocyt: En form for hvide blodlegemer, der umiddelbart bekæmper bakterier.

H

Hodgkin lymfom: En af de to hovedtyper lymfekræft.

Hæmatopoiese: Blodcelleproduktion i knoglemarven.

Hæmoglobin (HGB): Blodets jernholdige, røde farvestof, findes i de røde blodlegemer.

I

Injektion: Indsprøjtning.

Immunforsvar: Kroppens naturlige system til bekæmpelse af infektioner og unormale celler.

Immunglobuliner: Antistoffer som er en vigtig del af kroppens immunforsvar.

K

Kemoterapi: Behandling med medicin, som har til formål at dræbe kræftceller i kroppen.

Klon: Anvendes om celler hidhørende fra en enkelt modercelle.

Knoglemarv: En blød masse inden i knogler, hvor blodceller bliver dannet.

Knoglemarvstransplantation: Se Stamcelletransplantation.

Knoglemarvsundersøgelse: Undersøgelse af knoglemarvens celler i mikroskop. I lokalbedøvelse suges nogle få milliliter knoglemarv ud af en knogle. Knoglemarvsprøven undersøges i mikroskop. Ofte suppleres med andre analyser af knoglemarvscellerne.

Kromosom: Bærer af arveanlæggene. Det normale antal hos mennesker er 23 par.

Kurativ: Helbredende.

L

Leukæmi: Betyder for mange hvide blodlegemer. Typerne af leukæmi er AML, ALL, CML og CLL.

LDH: Et enzym ved navn lactat-dehydrogenase, der kan sige noget om sygdommens aktivitet og prognose.

Lymfe: Klar væske, som transporteres rundt i kroppens lymfebaner.

Lymfeknuder: Kaldes også lymfekirtler. De er en del af immunforsvaret.

Lymfocytter: En form for hvide blodlegemer. De har en indbygget hukommelse, der beskytter os mod bakterier og virus. Det er lymfocytterne, der stimuleres ved vaccination.

M

Makrocyt: Rødt blodlegeme der er større end normalt.

Malignt lymfom: Anden betegnelse for lymfekræft.

MDS: Forkortelse for myelodysplastisk syndrom. Sygdom i knoglemarvens stamceller med for lav produktion af blodceller.

Mediastinum: Området i brystkassen mellem de to lunger.

Metastase: Løsrevne celler fra en kræftknude kan danne nye knuder andre steder i kroppen. Metastaser er af samme type som den oprindelige knude. Der er altså ikke tale om en ny kræftsygdom.

Molekylær monitorering: er den mest sensitive måde at undersøge, hvor meget restsygdom der er MR-scanning: Kaldes også populært for magnetkamera. Det er en undersøgelse, hvor patienten placeres i et kraftigt magnetfelt. Ved at sende almindelige radiobølger ind i kroppen og registrere ekkoet kan computeren omdanne signalet til et meget præcist billede af kroppens indre dele.

Myelomatose: Betegnelse for knoglemarvskræft.

N

Narkose: Bedøvelse.

Neutrofile leukocytter: En type hvide blodlegemer, der normalt findes i blodet.

Neutropeni: For få neutrofile leukocytter i blodet.

Non-Hodgkin lymfom: En af de to hovedtyper lymfekræft.

P

Palliativ behandling: Betegnelse for lindrende og livsforlængende behandling.

Palpabel: Man kan mærke ved berøring.

Peni: For få røde blodlegemer, hvide blodlegemer og/eller blodplader i blodet. Ses typisk kortvarigt efter kemoterapi.

Performance status: En begreb, som indgår i vurderingen af prognosen. Man ser på, om patienten er oppegående, selvhjulpne og sengeliggende i henholdsvis over/under 50 procent af tiden.

PET-scanning: Billedundersøgelse, som ved hjælp af radioaktivt mærkede sporstoffer kan vise, om der er kræft i kroppen, og hvor den sidder.

Polycytæmia vera: Betegnelse for sygdom med overproduktion af røde blodlegemer og eventuelt blodplader. Øger risiko for blodpropper.

Prognose: Udsigt for en sygdoms forløb.

Progression af sygdom: Forværring

R

Remission: Bedring af sygdom.

Respons: Forsvinding eller formindskning af symptomer eller tegn på sygdom.

Retikulocyt: Forstadie til røde blodlegemer.

S

Sepsis: Alvorlig infektion med bakterier i blodet. SLL: Småcellet lymfocytært lymfom SMZL: Splenisk marginal zone lymfom.

Splenomegali: Forstørret milt.

Stadieinddeling: Undersøgelse med skanning og knoglemarvsprøve for præcist at identificere hvor sygdommen er lokaliseret før start på behandling.

Stamcelle: Stamceller er celler som i princippet kan udvikles og specialiseres til at fungere som en hvilken som helst type celler i kroppen.

Stamcelletransplantation: Kaldes også nogle gange for knoglemarvs-transplantation. Behandling, hvor patienten får tilført stamceller efter først at være blevet behandlet med kemoterapi. Kaldes autolog hvis det er patientens egne stamceller og allogen hvis det er celler fra en donor.

Storcellede B-celle lymfomer: Den hyppigste undertype af non-Hodgkins lymfom, som kan have et aggressivt forløb.

T

Thorax: Brystkassen.

Trombocytter: Blodplader. Det er trombocytterne, der hjælper med at standse blødninger.

Trombocytopeni: Nedsat antal blodplader i blodet.

Thrombocytose: Forøget antal blodplader i blodet.

Thrombose: Tilstopning af en blodåre med en blodprop.

Tumor: Svulst-anvendes om unormale hævelser.

U

Ultralydsscanning: Undersøgelse af kroppens indre ved hjælp af ikke hørbare lydbølger.

V

Venesectio: Åreladning hvor man tømmer ca. ½ liter af patientens blod.

Ø

Ødem: Udtrædning af væske, hvorved der opstår hævelse.

Æ

Ætiologi: Sygdomsårsag.

Kilde

Lars Møller Pedersen, Ledende overlæge, Hæmatologisk afd., Roskilde Sygehus